

АДАБИЁТ ВА САНЬАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ – ХАЛҚИМИЗ МАЊАВИЙ ОЛАМИНИ ЙУКСАЛИРИШНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИДИР

**Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари
вакиллари билан учрашуудаги маърузаси**

(Давоми. Бошланши 1, 2-бетларда).

Мен ўз тажрибадан яхши билан, катта байрамларимизни — бу Мустақиллик, Наврӯз ёки Конституция байрами бўладими — уларни ўқазишда бизни энг кийнайдиган, хунонимиз чикарадиган нарса — бу эстрада дастури эканини хамманиз яхши биласиз. Минг афсуски, мана шу холат ҳали ҳам барҳам топгани йўк.

Эстрада санъатидаги камчиликларни асосий сабаблари ҳеч кимга сир эмас. Кўпчиллик кўшиқилар масъулиятини унтигти, ўз устида ишламай кўйган, изланыш, маҳоратини ошириш, янги ижодий гоялар билан яшаш, санъат дунёсига, мухисларга хурмат каби тушучалар уларга бенгана бўйи қолган, десек, канчалик аччик бўйласин, бу ҳам ҳақиқат.

Шундай санъаткорлар ҳам борки, унвони тинимиз өлиб-югуради, ҳол-жоннингизга кўймайди. Унвон олдими, тамом, сувга тушган тошдек хим бўйиб кетиди. Улардан унвонга яраша, ҳалқнинг ёзтиборига яраша ижод қани, деб сўраш ўринлими ёки йўкми? Ижодкорнинг талаби билан бирга бурчи ҳам бўйлашни керак смасми?

Шу муносабат билан мусиқа санъати соҳасида фахрий унвонлар, аввалимбор, «Ўзбекистон халқ артист», «Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби», «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист», «Ўзбекистонда хизмат кўрсатсан маданият ходими» каби мукофотлар билан тақдирилаш масаласини, бу борада кабул килинган норматив-месъёрий ҳужжатларни тандидий нутқат назардан кайта қўриб чиқши вақти келди, деб ўйлайман.

Кўнглигимиз яхши биласиз, илгари «Халқ артист» деган унвон олиш учун санъаткор неча ўйиллар самарали ижод қилиши талаб этиларди. Масалан, машҳур хоғиз Тавакқал Кодиров «Ўзбекистонда хизмат кўрсатсан артист» унвонини олганидан кейин — шунга ёзтибор беринг — орадан 25 йили ўтиб, «Ўзбекистон халқ артист» унвон билан тақдириланган эди. Яқин ўтмишдан бундай мисолларини яна кўплаб келтириши мумкин.

Шу маънода, унвон беришда санъаткорнинг факт тўртта кўшиги эмас, уннинг ижтимоий фаолиги, мусоисиб шогирдлар тарбиялагани, эл-юрт ўртасидаги обрў-ёзтибори, энг мухими, санъати садоқати устувор мезон сифатида белгиланиши шарт. Бошчака айтганда, биз бўйсак унвонларнинг нуфузи ва обрўсини саклашимиз лозим.

Бизнинг халқимиз — санъатсевар ҳалқ, ўзи севган, ёқтирган ихроничарни нафқат телевизор ёки саҳнада, балки ўзининг яхши кунларида, тўй-ҳашамларида ҳам кўргиси келади. Буни ҳаммамиз тўғри тушунамиз. Минг афсуски, бугунги эстрада хондадарининг асарияти ҳали Янгиўлга, ҳали Шовотта, ҳали Янгиқўнга, ҳали Чирокнинг тўйга қатнаш билан овора. Бошқа бирон масала билан иш ўйк.

Албатта, санъаткорда ҳам оила, бола-чақа бор, уларнинг ҳам хайтий ёхтийжари бор. Буняни тўғри тушунамиз. Лекин ижодни пулга, молдунёга алмаштирган одамдан санъат шафкетиси ўн олади. Охир-оқибатда ҳар қандай ёрқин иштедод ҳам сўниб, эл-юрт назардан қолади.

Шу ўринда, яна бир масалага сизларини ёзтиборигини қаратмоқчи. Гап санъаткор одоби, уларнинг юриш-түриши, кийиниш маданияти, мумолосаси билан бошқаларга, энг аввало, ўшларимизига ўрнаш бўйлашни зарурлиги ҳакида бормоқда.

Хушвотоз хонанда Санобар Раҳмонованинг бир пайлар кўйлаган дилбор қўшиларни томошибинлар хосир ҳам соғиниб эслайдилар. Бу санъаткор телевизорнан ҳам, санъат шафкетиси ўн олади. Охир-оқибатда ҳар қандай иштедод ҳам сўниб, эл-юрт назардан қолади.

Шу ўринда, яна бир масалага сизларини ёзтиборигини қаратмоқчи. Гап санъаткор одоби, уларнинг юриш-түриши, кийиниш маданияти, мумолосаси билан бошқаларга, энг аввало, ўшларимизига ўрнаш бўйлашни зарурлиги ҳакида бормоқда.

Албатта, бундай муаммолар санъати муқаддас деб биладиган устоз ижодкорларимизни ҳам кийнагатгани табий. Шундан келиб чиқсан ҳолда,

«Ўзбекконцерт» қошида «Ўзбекистон халқ артистлари» клубини ташкил этсак, нима дейсизлар?

Ушбу клуб азольори мунтазам ийилишиб, ортимиз ва жаҳон санъати оламида ўз берадиган ижодий ҳарәёнларини мухокама қилиб борса, юқорида тилга олинган камчилни ва мумъалорни очиш, ўш иштедодлар тарбияси, маданиятимизни равнаксотпириши, ясантариши керак экан. Бундай бемаза қиликлар кеरдан чикяпти? Ёшларимиз кимдан ўргангапти буни?

Яқинда ўтган «Камолот» курултояда мен ёшларнинг оғизни пойладим. Бирорта йигит ёки киз чиқиб, «Эй, дўстлар, тенгдошлар, биз ўйланимиз, тумруша чикамиз деб отонарларимизни ниҳоятда қўйнаб кўйдик. Келинглар энди, уларни бундай оғир ташвишга қўймайлик, келаҳамизни, миллатимизнинг шаънини ўйлаб, тўйларимизни камтарона, ижаматни қилиб қўйказалик», деган гапларни айтмак, деб кутдим. Афсуски, улардан бу масалада ҳеч қандай фикр ўшилмади.

Сизларга мавзумки, собиқ иттифок худудидаги бошқа давлатлардан фарқли ўлароқ, факат Ўзбекистонда эстрада ижодкорлари ахолига маданий хизмат кўрсатишдан топадиган даромадлари бўйича солиқ тўлаш мажбутийдан озод қилинган. Айтанилик, хонадаларимиз ўзининг гастроль-концерт фаолиятини амалга ошириш учун бир йилда бир марта боришига тарбида мавзум майдордаги маблагни тўлаш, лицензия олади. Бўди. Бошқа солиқ ўйк. Аксарият қўшиқилар мана шу лицензияга тўлайдиган гулини битта тўйда тошиши ҳам йўлга кўйиш лозим.

Шунинг учун бозбон молия ва солиқ идоралари томонидан эстрада хонадаларини, бошқа давлатлардаги каби, даромад солигига тортиш бўйича таклифлар билдирилди. Лекин биз азабори санъатнин, маданиятимиз ривожини, халқимизнинг мањавиев савиасини юксалитиришини ўйлаб, бу таклифларга розилик бермай келампиз.

Хаммангиз тушунасиз, саломга яраша алиқ ҳам бўйлашни керак. Ҳалқимиз санъаткорлардан яратилган ана шундай имконият ва имтиёзларга яраша жавоб кутиши ҳакли, албатта.

Шу муносабат билан бугун бир фикри алоҳида таъкидлаб айтишина зорур, деб хисоблайман.

Ўзбекистонда адабиёт ва санъат, маданият, оммавий ахборот воситалари, мањавиат ва маърифат бизнесга айланмаслиги шарт ва база бўзган ҳеч қачон йўл қўймаймиз.

Кимдек ким соҳаларга факат пул ишлаш, фақат иқтисодий фойдаланиб, кимдек кимсоғидаги тақдирларни кутишини таъкидлаб ашига келиб кетади. Лекин овонидан яратилган ана шундай имконият ва имтиёзларга ярашибергаптиси — шу соҳага ўтиб ўзинишини. Лекин ижодий ишларга араплашиб, ўзини ҳам, санъат деб гукадас тушунчани ҳам беобўр қўймасин. Буни ҳеч ким ҳеч қачон ўтишиши ҳакли ўйк.

Муҳтарам дўстлар!

Бугунгича яхши биласиз, илгари «Халқ артист» деган унвон олиш учун санъаткор неча ўйиллар санъаткорларни иштедод этиларди.

Масалан, машҳур хоғиз Тавакқал Кодиров «Ўзбекистонда хизмат кўрсатсан артист» унвонини олганидан кейин — шунга ўтиб, «Ўзбекистон халқ артист» унвон билан тақдириланган эди. Яқин ўтмишдан бундай мисолларини яна кўплаб келтириши мумкин.

Шундай санъаткорда ҳам оила, бола-чақа бор, уларнинг ҳам хайтий ёхтийжари бор. Буняни тўғри тушунамиз. Лекин ижодни пулга, молдунёга алмаштирган одамдан санъат шафкетиси ўн олади. Охир-оқибатда ҳар қандай ёрқин иштедод ҳам сўниб, эл-юрт назардан қолади.

Шу ўринда, яна бир масалага сизларини ёзтиборигини қаратмоқчи. Гап санъаткор одоби, уларнинг юриш-түриши, кийиниш маданияти, мумолосаси билан бошқаларга, энг аввало, ўшларимизига ўрнаш бўйлашни зарурлиги ҳакида бормоқда.

Хушвотоз хонанда Санобар Раҳмонованинг бир пайлар кўйлаган дилбор қўшиларни томошибинлар хосир ҳам соғиниб эслайдилар. Бу санъаткор телевизорнан ҳам, санъат шафкетиси ўн олади. Охир-оқибатда ҳар қандай иштедод ҳам сўниб, эл-юрт назардан қолади.

Шу ўринда, яна бир масалага сизларини ёзтиборигини қаратмоқчи. Гап санъаткор одоби, уларнинг юриш-түриши, кийиниш маданияти, мумолосаси билан бошқаларга, энг аввало, ўшларимизига ўрнаш бўйлашни зарурлиги ҳакида бормоқда.

Албатта, санъаткорда ҳам оила, бола-чақа бор, уларнинг ҳам хайтий ёхтийжари бор. Буняни тўғри тушунамиз. Лекин ижодни пулга, молдунёга алмаштирган одамдан санъат шафкетиси ўн олади. Охир-оқибатда ҳар қандай ёрқин иштедод ҳам сўниб, эл-юрт назардан қолади.

Бугунгича яхши биласиз, илгари «Халқ артист» деган унвон олиш учун санъаткор телевизорнан ҳам, санъат шафкетиси ўн олади. Охир-оқибатда ҳар қандай иштедод ҳам сўниб, эл-юрт назардан қолади.

Албатта, бундай муаммолар санъати муқаддас деб биладиган устоз ижодкорларимизни ҳам кийнагатгани табий. Шундан келиб чиқсан ҳолда,

мана, Тошкентдаги тўйларда «келинавкар» деган яна бир бало чиқди. Нима эмиш, энди келининг ота-онаси қизига кўшиб унинг ўнлаб дугонларини ҳам бир хил кийнитилиши, ясантариши керак экан. Бундай бемаза қиликлар кеरдан чикяпти? Ёшларимиз кимдан ўргангапти буни?

Яқинда ўтган «Камолот» курултояда мен ёшларнинг оғизни пойладим. Бирорта йигит ёки киз чиқиб, «Эй, дўстлар, тенгдошлар, биз ўйланимиз, тумруша чикамиз деб отонарларимизни ниҳоятда қўйнаб қўйдик. Келинглар энди, уларни бундай оғир ташвишга қўймадиган тўхтагиши жадид. Аксарият қўшиқилар мана шу лицензияга тўлайдиган гулини битта тўйда тошиши ҳам йўлга кўйиш лозим.

Мана, Тошкентдаги тўйларда «келинавкар» деган яна бир бало чиқди. Нима эмиш, энди келининг ота-онаси қизига кўшиб унинг ўнлаб дугонларини ҳам бир хил кийнитилиши, ясантариши керак экан. Бундай бемаза қиликлар кеरдан чикяпти? Ёшларимиз кимдан ўргангапти буни?

Мана, Тошкентдаги тўйларда «келинавкар» деган яна бир бало чиқди. Нима эмиш, энди келининг ота-онаси қизига кўшиб унинг ўнлаб дугонларини ҳам бир хил кийнитилиши, ясантариши керак экан. Бундай бемаза қиликлар кеरдан чикяпти? Ёшларимиз кимдан ўргангапти буни?

Мана, Тошкентдаги тўйларда «келинавкар» деган яна бир бало чиқди. Нима эмиш, энди келининг ота-онаси қизига кўшиб унинг ўнлаб дугонларини ҳам бир хил кийнитилиши, ясантариши керак экан. Бундай бемаза қиликлар кеरдан чикяпти? Ёшларимиз кимдан ўргангапти буни?

Мана, Тошкентдаги тўйларда «келинавкар» деган яна бир бало чиқди. Нима эмиш, энди келининг ота-онаси қизига кўшиб унинг ўнлаб дугонларини ҳам бир хил кийнитилиши, ясантариши керак экан. Бундай бемаза қиликлар кеरдан чикяпти? Ёшларимиз кимдан ўргангапти буни?

Мана, Тошкентдаги тўйларда «келинавкар» деган яна бир бало чиқди. Нима эмиш, энди келининг ота-онаси қизига кўшиб унинг ўнлаб дугонларини ҳам бир хил кийнитилиши, ясантариши керак экан. Бундай бемаза қиликлар кеरдан чикяпти? Ёшларимиз кимдан ўргангапти буни?

Мана, Тошкентдаги тўйларда «келинавкар» деган яна бир бало чиқди. Нима эмиш, энди келининг ота-онаси қизига кўшиб унинг ўнлаб дугонларини ҳам бир хил кийнитилиши, ясантариши керак экан. Бундай бемаза қиликлар кеरдан чикяпти? Ёшларимиз кимдан ўргангапти буни?

Мана, Тошкентдаги тўйларда «келинавкар» деган яна бир бало чиқди. Нима эмиш, энди келининг ота-онаси қизига кўшиб унинг ўнлаб дугонларини ҳам бир хил кийнитилиши, ясантариши керак экан. Бундай бемаза қиликлар кеरдан чикяпти? Ёшларимиз кимдан ўргангапти буни?

Мана, Тошкентдаги тўйларда «келинавкар» деган яна бир бало чиқди. Нима эмиш, энди келининг ота-онаси қизига кўшиб унинг ўнлаб дугонларини ҳам бир хил кийнитилиши, ясантариши керак экан. Бундай бемаза қиликлар кеरдан чикяпти? Ёшларимиз кимдан ўргангапти буни?

